

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: ב וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹמוֹ וְרֵיחַ
עַל-פְּנֵי תְהוֹמוֹ וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם: ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי-אֹר
וַיְהִי-אֹר: ד וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:
ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ לַיְלָה וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רִקִּיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: ז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת-הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַרְקִיעַ
וַיְהִי-כֵן: ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַרְקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי:

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה הַיַּבְשָׁה וַיְהִי-כֵן:
י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים | לַיַּבְשָׁה אָרֶץ וּלְמְקוֹה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב:
יא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ וְדָשָׂא עֵשֶׂב מְזֵרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְרִי לְמִינֹו
אֲשֶׁר זֶרְעוֹ-בוֹ עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן: יב וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֵרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ
וְעֵץ עֵשֶׂה-פְּרִי אֲשֶׁר זֶרְעוֹ-בוֹ לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: יג וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר
יוֹם שְׁלִישִׁי:

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ
לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם: טו וְהָיוּ לְמְאֹרֶת בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ
וַיְהִי-כֵן: טז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשַׁלַּת
הַיּוֹם וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלַּת הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים: יז וַיִּתֵּן אֱלֹהִים
בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ: יח וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: יט וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי:

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רִקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם: כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה | הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר
שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֶת כָּל-עוֹף כְּנָף לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: כב וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים
אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרְבַּ בְּאָרֶץ: כג וַיְהִי-עֶרֶב
וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם חַמִּישִׁי:

כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיֵּיתוֹ-אָרֶץ לְמִינָהּ
וַיְהִי-כֵן: כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיֵּית הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת
כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב: כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם

בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרֵדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ
 וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: כֹּז וַיִּבְרָא אֱלֹהִים | אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם
 אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: כַּח וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
 אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבִשְׁתֶּהּ וּרְדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
 וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ: כֹּט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב |
 זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּו פְּרִיעֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם
 יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ: ל וְלִכְלַח־חַיֵּית הָאָרֶץ וְלִכְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכָּל | רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר־בּו נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ וַיְהִי־כֵן: לֹא וַיִּרְא אֱלֹהִים
 אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרְב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי:

2 וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: ב וַיִּכָּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
 עָשָׂה וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: ג וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם
 הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו שָׁבַת מְכַל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

Rashi

א) בְּרֵאשִׁית. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא מִ'הַחֲדָשׁ
 הַזֶּה לָכֶם' (שְׁמוֹת יב:א) שֶׁהִיא מִצְוֵה רֵאשׁוֹנָה שְׁנִצְטוּ בָּהּ יִשְׂרָאֵל, וּמֵה טַעַם פֶּתַח
 ב'בְּרֵאשִׁית', מִשּׁוּם "כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לַעֲמוֹ לָתֵת לָהֶם נְחֻלַּת גּוֹיִם" (תְּהִלִּים קיא:ו),
 שָׂאֵם יֹאמְרוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל, לְסֻטִּים אֲתָם שְׁכַבְשֶׁתֶם אַרְצוֹת שְׁבַעָה גּוֹיִם,
 הֵם אוֹמְרִים לָהֶם, כָּל הָאָרֶץ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא, הוּא בְּרָאָה וְנִתְּנָה לְאֲשֶׁר
 יֵשֶׁר בְּעֵינָיו, בְּרִצּוֹנוֹ נִתְּנָה לָהֶם, וּבְרִצּוֹנוֹ נִטְלָה מֵהֶם וְנִתְּנָה לָנוּ: בְּרֵאשִׁית בָּרָא. אֵין
 הַמְקָרָא הַזֶּה אוֹמֵר אֶלָּא דְרִשְׁנִי, כְּמוֹ שֶׁדְרִשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ, בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת
 "רֵאשִׁית דְרָכּוֹ" (מִשְׁלֵי ח:כב) וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ "רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ" (יִרְמִיָּה
 ב:ג). וְאֵם בָּאתָ לְפָרְשׁוֹ כְּפִשּׁוּטוֹ, כֶּךָ פֶּרְשׁוּהוּ, "בְּרֵאשִׁית בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהָאָרֶץ
 הִיְתָה תְהוֹ וְבֵהוּ וְחֹשֶׁךְ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר". וְלֹא בָּא הַמְקָרָא לְהוֹרוֹת סֵדֶר
 הַבְּרִיאָה לּוֹמֵר שְׂאֵלוֹ קִדְמוֹ, שָׂאֵם בָּא לְהוֹרוֹת כֶּךָ, הָיָה לוֹ לְכַתּוּב 'בְּרֵאשׁוֹנָה בָּרָא
 אֶת הַשָּׁמַיִם וְגוֹמֵר' שְׂאֵין לָךְ "רֵאשִׁית" בַּמְקָרָא שְׂאֵינוֹ דְבוּק לְתַבָּה שֶׁל אַחֲרָיו, כְּמוֹ
 "בְּרֵאשִׁית מִמְלַכֶּת יְהוֹיָקִים" (שֵׁם כז:א), "רֵאשִׁית מִמְלַכְתּוֹ" (בְּרֵאשִׁית י:י), "רֵאשִׁית
 דְגָנְךָ" (דְּבָרִים יח:ד), אֵף כֹּאן אֲתָה אוֹמֵר "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים וְגוֹמֵר" כְּמוֹ
 'בְּרֵאשִׁית בְּרֹא', וְדוּמָה לוֹ "תְּחִלַּת דְבַר ה' בְּהוֹשַׁע", כְּלוּמֵר תְּחִלַּת דְּבוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּהוֹשַׁע, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל הוֹשַׁע וְגוֹמֵר" (הוֹשַׁע א:ב). וְאֵם תֹּאמֵר לְהוֹרוֹת בָּא
 שְׂאֵלוֹ תְחִלָּה נְבִרָאוּ, וּפְרוּשׁוֹ 'בְּרֵאשִׁית הַכָּל בָּרָא אֱלֹהִים', וַיֵּשׁ לָךְ מְקָרָאוֹת שְׁמִקְצָרִים
 לְשׁוֹנָם וּמִמְעַטִּים תְּבָה אַחַת, כְּמוֹ "כִּי לֹא סָגַר דְלַתִּי בְטַנִּי" (אִיּוֹב ג:ט) וְלֹא פֶרֶשׁ מִי
 הַסּוֹגֵר, וְכִמוֹ "יִשָּׂא אֶת חֵיל דְמִשְׁק" (יִשְׁעִיָּה ח:ד) וְלֹא פֶרֶשׁ מִי יִשְׁאָנוּ, וְכִמוֹ "אֵם

יְחַרֹּשׁ בְּבִקְרִים" (עמוס ו:יב) וְלֹא פָרַשׁ 'אִם יְחַרֹּשׁ אָדָם בְּבִקְרִים', וְכִמוּ "מִגִּיד מְרֵאשִׁית אַחֲרִית" (ישעיה מו:י) וְלֹא פָרַשׁ 'מִגִּיד מְרֵאשִׁית דָּבָר אַחֲרִית דָּבָר', אִם כֵּן תִּמָּה עַל עֲצָמְךָ שֶׁהָרִי הַמִּים קָדְמוּ, שֶׁהָרִי כְּתִיב "וְרוּחַ אֱלֹוִקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" (להלן פסוק ב), וְעַדִּין לֹא גָלָה הַמְקָרָא בְּרִית הַמִּים מִתֵּי הַיְתָה, הָא לְמִדַּת שֶׁקָּדְמוּ הַמִּים לְאָרֶץ, וְעוֹד שֶׁהַשָּׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמִים נִבְרָאוּ, עַל כֵּן הָא לְמִדַּת הַמְקָרָא בְּסֵדֶר הַמְקָדְמִים וְהַמְאוּחָרִים כְּלוּם: בְּרָא אֱלֹוִקִים. וְלֹא אָמַר 'בְּרָא ה', שֶׁבְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבְרָאתוֹ בְּמִדַּת הַדִּין, רָאָה שֶׁאֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם, וְהַקָּדִים מִדַּת רַחֲמִים וְשִׁתְּפָה לְמִדַּת הַדִּין, וְהֵינּוּ דְכָתִיב "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹוִקִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם" (להלן ב:ד):

Ramban

ויש לשאול בה, כי צורך גדול הוא להתחיל התורה בבראשית ברא אלוהים, כי הוא שורש האמונה, ושאינו מאמין בזה וחושב שהעולם קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל. והתשובה: מפני שמעשה בראשית סוד עמוק אינו מובן מן המקראות, ולא יודע על בוריו אלא מפי הקבלה עד משה רבנו מפי הגבורה, ויודעיו חייבין להסתיר אותו, לכך אמר רבי יצחק שאין להתחלת התורה צורך בבראשית ברא, והספור במה שנברא ביום ראשון ומה נעשה ביום שני ושאר הימים, והאריכות ביצירת אדם וחווה, וחטאם ועונשם, וספור גן עדן וגרוש אדם ממנו, כי כל זה לא יובן בינה שלימה מן הכתובים, וכל שכן ספור דור המבול והפלגה, שאין הצורך בהם גדול, ויספיק לאנשי התורה בלעדי הכתובים האלה, ויאמינו בכלל בנזכר להם בעשרת הדברות (שמות כ יא): כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי, ותישאר הידיעה ליחידים שבהם הלכה למשה מסיני עם התורה שבעל פה: ונתן רבי יצחק טעם לזה, כי התחילה התורה בבראשית ברא אלוהים וספור כל עניין היצירה עד בריאת אדם, ושהמשילו במעשה ידיו וכל שת תחת רגליו, וגן עדן שהוא מבחר המקומות הנבראים בעולם הזה נעשה מכוון לשבתו, עד שגירש אותו חטאו משם, ואנשי דור המבול בחטאם גורשו מן העולם כולו, והצדיק בהם לבדו נמלט הוא ובניו, וזרעם חטאם גרם להם להפיצם במקומות ולזרותם בארצות, ותפשו להם המקומות למשפחותם בגוייהם כפי שנזדמן להם: אם כן ראוי הוא, כאשר יוסיף הגוי לחטוא, שיאבד ממקומו ויבוא גוי אחר לרשת את ארצו, כי כן הוא משפט האלוהים בארץ מעולם, וכל שכן עם המסופר בכתוב כי כנען מקולל ונמכר לעבד עולם (להלן ט כז), ואינו ראוי שיירש מבחר מקומות היישוב, אבל יירשוה עבדי ה' זרע אוהבו, כעניין שכתוב (תהלים קה מד): וייתן להם ארצות גויים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו. כלומר, שגירש משם מורדיו, והשכין בו עובדיו, שידעו כי בעבודתו ינחלוה, ואם יחטאו לו תקיא אותם הארץ, כאשר קאה את הגוי אשר לפניו: